

De stichting van het kerkgebouw omstreeks 1280

Ruim 700 jaar geleden is de eerste steen van het huidige kerkgebouw in Tinallinge gelegd. Omstreeks het jaar 1280 begon dit dorp aan een nieuw tijdperk.

Over het leven in Tinallinge vóór het jaar 1280 is niets bekend. Wel zijn er een aantal berichten over de oudste kerkgeschiedenis van de streek, waar Tinallinge toen onderdeel van was: de Ommelanden.

De kerkgeschiedenis in deze streek begint als Karel de Grote in het jaar 785 de opstandige Friezen onderwerpt. De Friezen bewoonden toen het kustgebied langs de Noordzee vanaf het IJ tot Denemarken, dus ook de Ommelanden. In het jaar 787 stelde Karel de Grote de geleerde priester Liudger aan om de godsdienst, die Karel zelf ook aanhing, in de Ommelanden ingang te doen vinden.

De godsdienstige verhalen van Liudger hebben in de Ommelanden gretig gehoor gevonden. De mensen, die onafhankelijk wilden zijn en gevoel hadden voor vrede en recht, herkenden in de ervaringen en in het geloof van het Joodse volk hun verwachtingen en zagen in Jezus van Nazareth een man met een geloofwaardige boodschap voor een nieuwe toekomst.

Waarschijnlijk heeft Liudger in de Ommelanden zes kerken gesticht, te weten in Baflo, Leens, Usquert, Loppersum, Farmsum en Oldehove. Ze zijn uitgegroeid tot grote parochies. Tinallinge, toen nog In Aeldighem (= op onvruchtbare grond ?), heeft lange tijd, misschien wel eeuwen, tot de parochie Baflo gehoord.

In het jaar 804 werd Liudger tot bisschop van Münster gewijd. Het gevolg daarvan was dat de Ommelanden gedurende de rooms-katholieke tijd tot het jaar 1559 onderdeel zijn geweest van het bisdom Münster.

Op een gegeven moment hebben de Tinallingers een zelfstandige kerkelijke gemeenschap gesticht, een eigen pastoor aangesteld en er voor gezorgd dat er midden in het dorp op het hoogste punt van de wierde een kerkgebouw kon worden gebouwd. Maarhuizen, ook behorend tot de parochie Baflo, is in het jaar 1211 zelfstandig geworden. Als dit ongeveer gelijktijdig in Tinallinge is gebeurd, dan heeft het stenen kerkgebouw uit het jaar 1280 mogelijk een voorganger, een houten gemeenschapshuis gehad.

In de dertiende eeuw heeft zich in de Ommelanden de baksteenindustrie ontwikkeld. Men kon toen bouwen met duurzame materialen van eigen bodem en was niet meer aangewezen op de import van bijvoorbeeld tufsteen uit buurlanden.

Waarschijnlijk heeft men de stenen die nodig waren voor het kerkgebouw in Tinallinge, gebakken aan de zuidkant van het dorp. Daar is een perceel weiland, dat nu nog lager ligt dan de omgeving. Bovendien spreekt een bericht uit 1828 van een steenbakkerij, die er volgens de overlevering in Tinallinge is geweest.

Het kerkgebouw van omstreeks het jaar 1280 is een uiterst eenvoudige zaalkerk geweest. Aan de buitenkant twee puntgevels, twee zijmuren en een zadeldak en aan binnenkant één grote vier-traveëen-ruimte met daarboven vier booggewelven. Het gebouw had 10 smalle hoge romaanse glas-in-lood-ramen: twee zaten er in de oostgevel en de noord- en de zuidmuur

M. Bootsman, De historie van het kerkgebouw in Tinallinge; 1992
Privé-uitgave Bootsman, Tinallinge

hadden in elk travee één raam. In het derde travee was zowel aan de noord- als aan de zuidzijde een romaanse deuropening aanwezig. De westgevel had geen deur en waarschijnlijk ook geen ramen. Het metselwerk was op alle hoeken een halve steen uitgebouwd. Het is (nog) niet bekend of er aan het gebouw ook siermetselwerk heeft gezeten.

Merkwaardig is de plaats van de dichtgemetselde deur in de noordmuur. De deur zat namelijk vlak tegen een raam aan en niet midden tussen twee ramen in. Welke argumenten hebben de bouwlieden gehad om af te wijken van de symmetrie en een zwakke plek in de constructie te aanvaarden?

Rondom het kerkgebouw ligt de dodenakker. Daar werden tot omstreeks het jaar 1873 gewoonlijk de doden begraven. Enkele invloedrijken kregen een graf in het kerkgebouw. Het kerkhof was tot ongeveer 1867 aan alle zijden omgeven door een gracht.

De kerk in Tinallinge is gesticht als rooms-katholieke kerk. Bij de ingebruikneming van het heiligdom is de bisschop van Münster aanwezig geweest. Als teken van wijding zijn toen wijdingskruizen aangebracht. Omstreeks het jaar 1965 zijn ze bij een schoonmaakbeurt aan het licht gekomen.

Als rooms-katholieke kerk was de aandacht indertijd hoofdzakelijk gericht op de liturgische handelingen, die de priester verrichtte op het koor bij het altaar. In de muren op het koor zaten nissen bestemd voor beelden en kaarsen, terwijl op deze muren schilderijen waren aangebracht. Het koor was afgescheiden van de rest van de ruimte door middel van een houten hekwerk.

Door een onlangs gehouden onderzoek zijn de contouren van de nissen en een deel van de muurschilderingen weer aan het licht gekomen. Nader onderzoek moet uitwijzen hoe de muren er in oorsprong precies hebben uitgezien.

In het kerkgebouw was verder niets aanwezig. Geen meubilair en ook geen kachel. Tijdens de samenkomsten stonden de mensen. De lege ruimte had overigens nog wel een andere functie. In tijden van rampspoed, zoals overstromingen, was het een vluchtplaats voor mens en dier.

Over de kerkdeuren nog het volgende: door de deur in de noordmuur kwamen de vrouwen binnen, door de deur in de zuidmuur de mannen. Alleen als een vrouw gedoopt werd, trouwde of ten grave gedragen werd, passeerde zij de zuidelijke deuropening. Deze gescheidenheid was mogelijk een overblijfsel van heidense gebruiken.

Er zijn geen aanwijzingen dat het kerkgebouw tussen ongeveer 1280 en 1545 is gewijzigd.